

INDIANKLUBBEN I SVERIGE NYHETSBRIV

Senaste nytt nr 10 2018

Fredag 2018-05-18

Ett nyhetsbrev publicerat av

INDIANKLUBBEN i Sverige

Utkommer ungefär var annan vecka

Sammanslutningen har också en tidning

en tidskrift med historiskt och kulturellt material om indianer, skrivet av medlemmar i

INDIANKLUBBEN

Ansvarig utgivare: Bertil Thörn
Redaktör: Bertil Thörn
Grafiskform: Bertil Thörn
Redaktionskommitté: Bertil Thörn
Hans-Olof Olsson

Tidningsredaktionens adress:

c/o Bertil Thörn
Bendzgatatan 25
256 57 Helsingborg
tel. 042 - 29 13 61 ; 070 - 532 96 89
Bankgiro: 5070-4295

E-post:
bertil.thorn@bredband.net
hansolof.ohlsson@telia.com

Vi finns även på webben. Hemsidans adress :

<http://www.indianklubben.org>

Ni som får det här informationsutskicket via E-post får det för att ni är medlemmar i INDIANKLUBBEN, eller att ni vid något tillfälle på annat sätt har visat intresse för Nordamerikas indianers kultur eller historia.

Om ni inte längre vill ha dessa utskick meddela mig då det via ett mail eller enkelt postkort, brev eller per telefon

HEJ ALLA INDIANINTRESSERADE Indianklubbsnoteringar 10, 2018

Sommaren fortsätter

Nu har det verkligen tagit fart, ska jag säga. Sommaren alltså. Jag vet inte om det är resultatet av att vi hade bjudit in till medlemsträff för Indianklubbens medlemmar och då hade beställt "fint" väder. Men nu verkar det som att det fina vädret även fortsätter efter att vi genomfört vår lilla träff. Och det gör väl egentligen inte något. Men gräsmattan tycker inte om det. Hade ju lagom rivit bort all mossan och med den en hel del av det gamla gräset. Så effekten av att jag därefter sådde nytt gräs... ja den uteblir ju helt när det inte kommer något regn. Så det var ju kanske "bad timing". Men det får vi leva med. Huvudsaken att vår väderbeställning fungerade under vår träff i alla fall.

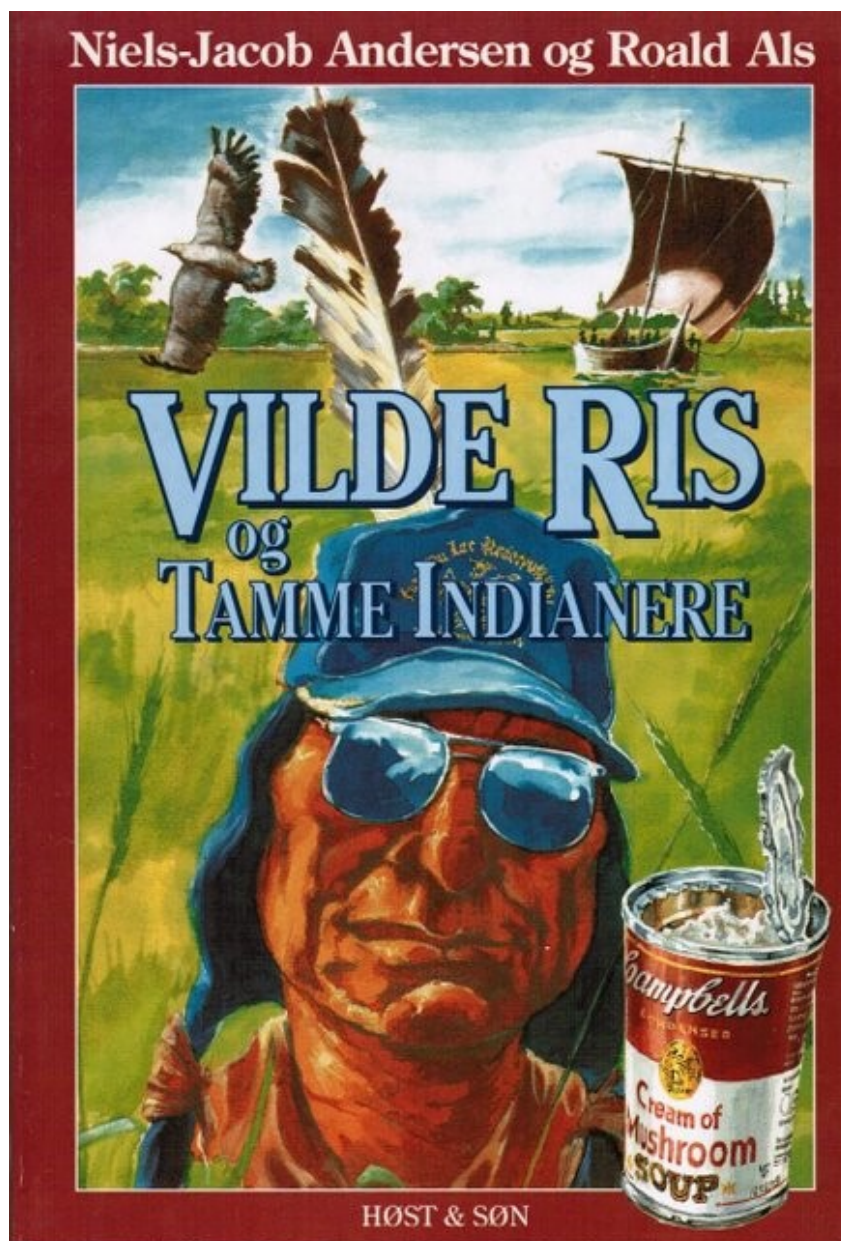
Den här gången ska vi börja med ett stycke på danska?!... Eller är det rent av norska??? Hur som helst, det handlar om det svarta riset (gräsfröet) som växer vilt i Minnesota och som är en viktig födokälla för ojibweindianerna i området. Det är också något av en känslig kulturfaktor för de här indianerna. Så även om det kanske inte är livsavgörande för dem så uppfattas det som så intimt förknippat med deras kultur, att det närmast betraktas som något heligt.

Det ni läser här på nästa sida är en bokrecension, gjord av Peter Bakker på Lingoblog. En recension av en bok från 1994, som ni alltså får söka på antikvariat eller bibliotek om ni ska få en chans att läsa den.

Men samtidigt är det så att de vattendrag där det här "vildriset" växer nu verkar vara hotat på grund av att industrin vill upphäva skyddsregler avsedda att skydda vattnet i sjöarna mot nedsmutsning. Mera om det i den efterföljande informationsrutan.

Sommarvarma hälsningar önskar BERTIL THÖRN

Vilde ris og tamme indianere – To danskere opdager ojibwe-indianerne og deres madkultur og lærer nogle indianske ord

Af Peter Bakker

Boganmeldelse: Niels-Jacob Andersen og Roald Als. 1994. Vilde ris og tamme indianere. Høst & Søn.

Det er ikke ofte, man finder en dansk bog, hvor forfatterne bruger ord på indianersprog. Vilde ris og tamme indianere er en mærkelig og sjov bog, som jeg for nylig købte på et loppemarked, og som jeg derefter købte flere eksemplarer af for at forære til mine børn, som er adopteret i en indiansk familie.

Bogen er for længst udsolgt, men man kan finde den antikvarisk.

Den ene person på forsiden af bogen skriver, den anden tegner, og begge to laver de mad. Af en eller anden grund blev de to danskere interesseret i vilde ris, som man kan få i specialbutikker eller nogle gange i supermarkedet. Normalt er vilde ris,

som er sorte, blandet med hvide ris. Men man kan sommetider købe dem også for sig selv. I Danmark er det svært at få fat på vilde ris, og i Canada er det heller ikke nemt.

Vilde ris er egentlig ikke ris, men græsfrø, som ligner ris. De smager godt, hvis man tilbereder dem rigtigt. Og i bogen er der en masse opskrifter, som forfatterne enten har samlet på ojibwe-reservaterne i USA, eller som de har opfundet selv efter eksperimenter med ingredienser.

På reservatet finder de endelig frem til en gammel dame, der kender en god, gammel opskrift: kog vilde ris og tilføj nogle dåser Campbell soup.

Vilde ris vokser i områder med meget vand; man skal faktisk høste dem fra en båd. Man kan (kunne?) høste det i søerne omkring prairieprovinser og omkring de store søer, temmelig langt nordpå i Canada, men åbenbart også så langt væk som Florida. Søerne må ikke være for dybe, ellers vokser de vilde ris der ikke.

Ojibwe er et indianersprog, der tales omkring de store søer på grænsen mellem Canada og USA. Det er ét af tre sprog, som ikke er dødsdømt i Canada, men det ser alligevel ikke helt lyserødt ud for ojibwe. Ojibwe er et af de ca. 30 kendte sprog af algonkin-familien, som er geografisk temmelig udbredt. Der tales algonkinsprog fra Rocky Mountains til østkysten, og der er ligefrem to sprog i Californien (wiyot og yurok), som er beslægtede med Algonkin. Der er desuden en by i Mexico, hvor man taler algonkin-sproget kickapoo.

Danskerne bruger en gang i mellem ojibwe-ord, som de lærer fra indianerne: miskushish er oversat med 'funny tobacco' (sjov tobak) på side 14. Og de kalder sig selv anishnabe, eller de første mennesker, mens ojibwe (ojibway) betyder 'dem med rynkede mokkasiner'. Et andet ord er manomin for vilde ris, som betyder 'det gode korn'. Indianerne ser det som en slags korn, og de synes, at en oversættelse som 'ris' er misvisende. Og på side 16 bruges ordet midewiwin, som er en traditionel religiøs-spirituel forening. Men de er også mere jordnære. En indianer siger, at mennesker er enten majeweh eller kataminana. De første forstår kun at tilfredsstille sig selv, de andre kan tilfredsstille kvinder.

Mens man læser om indianerne og deres ikke så sunde madkultur i moderne tider, lærer man også om et muligt besøg af vikinger til vildrisområdet i 1362. Det er vel meget omstridt, om vikingerne nåede dertil.

Hvad er beviset? Man har fundet en runesten i Minnesota, USA, men mange går ud fra, at det er en forfalskning. Runestenen kaldes for Kensington Runestone, og der findes mange historier og myter om den. Lingvister har stået på hver sin side: nogle tror på, at den er ægte (fx. romanisten og kreolisten Robert A Hall jr.), andre pegede på, at det var anakronistisk og fejlagtigt sprog, fx. Sophus Bugge.

Jeg har ikke prøvet én eneste af opskrifterne i bogen, delvis fordi der er meget kød involveret, men især fordi jeg ikke har vilde ris i mit køkkenskab.

Bogen er godt skrevet, med både indiansk og dansk humor. Tegneren har portrætteret forskellige indianere rigtig godt og også nogle hvide mennesker, som er nogle rigtige "dumme svin", der på ondsksfuld vis forhindrer indianerne i at tjene på deres høst. De, der har boet på et reservat omkring de store søer eller i prairieprovinser, kan uden tvivl genkende meget om livsstil. Bogen er skrevet uden romantiske illusioner og med respekt for de forskellige mennesker, forfatterne møder. Jeg syntes, det var god læsning.

Minnesotas vildris hotat

Den lagstiftande församlingen i Minnesota, påhejade av industrin, planerar att mildra de miljöbestämmelser som reglerar den tillåtna halten av sulfater i delstatens sjöar. Om det här förslaget skulle gå igenom skulle det komma att hota det vildris som växer i många sjöar i norra Minnesota. Ett vildris — som förvisso inte är ett ris, utan egentligen en typ av gräsfrö som kan användas på samma sätt som ris. Ett livsmedel som i alla tider har varit centralt för de algonkinsktalande stammarna i norra Minnesota. Delstatsrepresentanten Peggy Flanagan, (demokrat), som själv är White Earth Ojibwe, säger i ett uttalande: **"Om vildris inte kommer att finnas längre kommer inte heller vi att finnas"**. Kanske lite väl dramatiskt, men i all propaganda gäller det att ha slagkraftiga utspel. Hon är naturligtvis inte ensam om att motarbeta det framförda lagförslaget.

The Minnesota Center For Environmental Advocacy, har redan framfört en begäran till delstatens guvernör, Mark Dayton, att han ska lägga in sitt veto mot förslaget, som går ut på att lätta på miljökraven för vattenkvaliteten. En ny miljönivå som många menar att det känsliga vildriset inte skulle klara. Organisationen har också gått ut med en allmän vädjan till alla innevånare i Minnesota, att de ska hjälpa till att påverka beslutsfattarna att stå upp för skyddet av vildriset, som faktiskt är delstatens statsväxt!!! De vädjar: *"anmoda din guvernör att stoppa lagen som hotar att ta bort skyddet mot vattenföroreningar som hotar delstatens nation-
alväxt"*.

Påverkade av gruvindustrin röstade delstatens Senat måndagen den 30 april igenom lagförslaget att ta bort de strikta krav på vattenkvalitet som gäller i de sjöar där vildris växer. Dessutom anslog man ett belopp på 500 000 dollar för restaureringsåtgärder, som ytterligare skulle komma att påverka de känsliga vattenväxterna överlevnadsförmåga. Men genom att det anslaget inte hade ingått i Senatens beslutsunderlag, så måste Senaten rösta om förslaget ännu en gång. Därför har inte beslutet kommit upp på guvernörens bord för signering ännu och det är det som gör att delstatens innevånare nu fortfarande har chansen att påverka honom till att fatta "rätt" beslut. Fröken Flanagan spetsade ytterligare till sitt uttalande genom att säga: "Det här är vårt hem! Vi kan inte gå någon annanstans! Så om Manoomin (indianernas eget namn på vildriset) försvinner, så försvinner vi! Men kanske det är just det som är meningen..."

Bakgrunden till den uppkomna situationen är följande. Flera gruvbolag, tillsammans med kommunledningarna i flera av Minnesotas nordligare kommuner, har framfört att de gällande miljöreglerna för sjöarnas och vattendragens renhet är alltför strikta och kostsamma att upprätthålla. Men den republikanske senatören Dale Lueck, som är den som tillsammans med områdets gruvbolag har arbetat fram lagförslaget, hävdar trots att vetenskapliga utredningar har påvisat att en lagändring skulle skada växtligheten, att "den nya lagen fortfarande skulle skydda vildriset, medan den samtidigt skulle tillåta gruvbolagen att driva sin verksamhet vidare". Men PolyMet Mining Corporation, som är ett gruvbolag som avser att öppna ett dagbrott för utvinning av koppar/nickel, har beräknat att den nuvarande lagens kravnivåer på rening av spillvattnets sulfatnivåer skulle förorsaka dem kostnader på en miljard dollar! Om kravet på rening av sulfater i stället försvinner skulle det naturligtvis bli billigare..." tillägger man, som om det konstaterande skulle vara något som per automatik direkt skulle ge deras önskemål företräde.

Den som lever får väl se vart det här bär. Men det verkar upplagt för konflikt.

Välbesökt medlemsträff

Under den gångna helgen har ett stort antal medlemmar varit samlade till traditionell medlemsträff i Helsingborg. Uppslutningen var god. Vi var 24 deltagare under fredagen och 26 under lördagen, som var den egentliga programdagen.

Under fredagen var vi alla inbjudna till Hans-Olof och Gittan Ohlsson, i deras hem, där det förutom fika bjöds på rundvandring i Hans-Olofs imponerande samling av indianskt konsthantverk. Hans-Olof berättade också initierat om ett flertal av dessa verk, under de rundvandringar i mindre grupper som hade arrangerats för att ge plats åt alla.

Kvällen tillbringades sedan ombord på Scandlines färja Aurora, där köket hade dukat upp med god mat och dryck. Stämningen var god även om upplevelsen nagades en aning i kanten av kökets hopblandning av beställningen för några av deltagarna, som därför fick sitta och vänta på sin mat. Något som vi aldrig råkat ut för tidigare i det här företagets annars mycket goda serviceåtagande.

Lördagens program började så enligt traditionell stil med föredrag och bildvisningar. Ett första föredrag handlade om Nordvästkustens säregna indianska kulturer och med speciell inriktning på totempålar, deras syfte och utformning. Allt beledsagat med ett bildspel. Därefter intogs berättarrollen av Lars-Erik Karlsson som på ett mycket initierat och intressant sätt visade upp och berättade om två kompletta pilbågssett som han själv hade tillverkat. De här sakerna uppvisar en sådan en klass att man riktigt häpnar. De är inte bara vackra. De är också minutiöst gjorda enligt konstens alla regler. Lars-Erik är en av landets allra främsta hantverkare och dessa föremål skulle lika gärna kunna platsa i de allra finaste museerna i USA.

Som ett komplement till denna uppvisning visades sedan två enklare verk som tillverkats i syftet att vara så exakta kopior som möjligt av föremål som har tillverkats av den indianske konsthantverkaren Joseph No Two Horns. Här påpekades då skillnaden mellan syftet som en riktig konsthantverkare har med sitt arbete, där de egna idéerna bidrar till att skapa verk som är unika, om än helt korrekta ur såväl utformning som materialval, utan att för den skull vara några rena kopior. Allt medan mina föremål inte gör anspråk på att vara några konstverk, utan snarare just kopior och då gärna så exakta som det går att åstadkomma.

Efter en hastig lunch (Hamburgare i traditionell Indianklubbstil) tog sedan eftermiddagens session en helt annan inriktning. Vi hade den här gången valt att frångå programmodellen med olika föredrag, till att i stället involvera alla deltagare i olika diskussioner och samtal. Våra ambitioner med det var att först få deltagarna att berätta om sina egna erfarenheter. Om varför man blivit intresserad av de indianska kulturerna och vilka av dessa det varit som lockat mest. Men samtidigt också om hur och varför man senare hade valt att ansluta sig till Indianklubben och vad det hade resulterat i, samt hur pass väl det motsvarat förväntningarna.

Under den senare halvan av eftermiddagen vändes dessa resonemang i stället mot den situation som Indianklubben som organisation står inför. Ett till synes viktigt intresse, speciellt från ungdomar, noterades och en allmänt nedåtgående medlemskader föranledde diskussioner om hur verksamheten borde utvecklas och ledas. Ett antal konkreta förslag kom upp på bordet och det viktigaste resultatet av diskussionen var kanske att frågan blivit klargjord för var och en. Dagen avrundades sedan med ett bildspel byggt på bilder tagna under kråkindianernas stora Powwow Crow Fair, i Crow Agency, under vår medlemsresa till de norra prärierna år 2006.

Månadens konstnär

Ytterligare några av Mort Kunstlers målningar. Han har ju huvudsakligen målat militära motiv, främst från Inbördeskriget, men här är några av hans bilder från frontlanden i väster.

